

bpfBOUW

Maatschappelijk verantwoord beleggen

INHOUDSOPGAVE

1 Inleiding	3
2 Wat is maatschappelijk verantwoord beleggen?	4
3 Waarom willen wij maatschappelijk verantwoord beleggen?	6
4 Hoe willen wij maatschappelijk verantwoord beleggen?	7
5 Tot slot	12
Bijlage	13

1 INLEIDING

Maatschappelijk verantwoord beleggen staat de laatste jaren volop in de belangstelling. En de roep om sociaal en milieubewust te handelen wordt almaar luider. BpfBOUW is zich al lange tijd bewust van zijn maatschappelijke positie en de verantwoordelijkheden die hieraan zijn verbonden. Dit komt duidelijk naar voren in het beleggingsbeleid van de afgelopen jaren.

Voor bpfBOUW blijft het financiële belang van zijn deelnemers uiteraard voorop staan. Het fonds vindt echter ook dat financieel en maatschappelijk rendement uitstekend samen kunnen gaan. In het beleggingsbeleid spelen milieutechnische en sociale factoren dan ook een belangrijke rol.

Voor bpfBOUW staan de volgende vragen centraal:

- *Wat* is maatschappelijk verantwoord beleggen?
- *Waarom* willen wij maatschappelijk verantwoord beleggen?
- *Hoe* willen wij maatschappelijk verantwoord beleggen?

Dit document geeft antwoord op die vragen. Daarnaast wordt ingegaan op concrete beleidsstandpunten van het fonds, zoals goed ondernemingsbestuur, het uitsluitingbeleid en transparante communicatie.

2 WAT IS MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD BELEGGEN?

BpfBOUW voert een solide beleggingsbeleid, waarin de belangen van de deelnemers centraal staan. Op korte én lange termijn. Het is belangrijk dat de beleggingen een goed rendement opleveren. Beleggen brengt echter ook andere verantwoordelijkheden met zich mee. BpfBOUW is daarvan doordrongen. BpfBOUW wil daarom zowel *verantwoord* beleggen als *maatschappelijk verantwoord* beleggen. Maar wat wordt hier nu eigenlijk mee bedoeld?

2.1 WAT IS VERANTWOORD BELEGGEN?

Pensioenfondsen hebben een verantwoordelijkheid naar hun belanghebbenden. Deze verantwoordelijkheid luidt dat zij op een verantwoorde wijze de middelen moeten beheren die hen ter beschikking zijn gesteld. Dit wordt ook wel de *fiduciaire verantwoordelijkheid* van een pensioenfonds genoemd.

Europese Pensioenrichtlijn

De fiduciaire verantwoordelijkheid staat ook centraal bij de beleggingen van bpfBOUW. Het geldt dat beschikbaar wordt gesteld moet bovenal op een verantwoorde wijze belegd worden.

BpfBOUW volgt hiervoor de zogeheten *prudent person* regel. Deze regel komt uit de Europese Pensioenrichtlijn. De Europese Pensioenrichtlijn is een set regels die door de Europese Commissie is opgesteld. De regels gelden voor alle pensioeninstellingen in Europa. De *prudent person* regel houdt in dat pensioenfondsen de verantwoordelijkheid dragen om het vermogen te beheren in het financiële belang van de begunstigen.

Verantwoordelijkheid

Niet alleen de Europese Pensioenrichtlijn schrijft regels voor. Ook de Nederlandse pensioenwetgeving doet dit. Op basis van hun gezamenlijke wet - en regelgeving omvat de verantwoordelijkheid van pensioenfondsen in Nederland dan de volgende zaken:

- Het vermogen moet beheerd worden in het financiële belang van de begunstigen;
- Het vermogen moet deskundig beheerd worden;
- De beleggingsportefeuille moet beheerd worden opdat optimaal rendement behaald wordt;
- De begunstigen (actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden) moeten op een evenwichtige manier behandeld worden;
- De afweging tussen risico en rendement van de beleggingsportefeuille moet altijd gelegitimeerd (verantwoord) zijn;
- Het belegde vermogen moet verstandig verspreid zijn over verschillende beleggingscategorieën;
- Over het beleggingsbeleid en de uitvoering van het beleid moet verantwoording afgelegd worden.

BpfBOUW volgt deze regels. De allereerste prioriteit van het fonds is immers de fiduciaire verantwoordelijkheid naar de belanghebbenden. De deelnemers moeten erop vertrouwen dat het fonds hun geld op verstandige wijze beheert.

BpfBOUW voelt echter ook een andere verantwoordelijkheid: een maatschappelijke verantwoordelijkheid. Daarom wil het fonds niet alleen verantwoord beleggen, maar ook *maatschappelijk* verantwoord beleggen.

2.2 WAT IS MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD BELEGGEN?

Maatschappelijk verantwoord beleggen is een breed begrip. Het kent raakvlakken met vergelijkbare begrippen als *duurzaam beleggen* en *ethisch beleggen*. Maar wat is voor bpfBOUW nu precies maatschappelijk verantwoord beleggen?

ESG

BpfBOUW voert een robuust beleggingsbeleid. Het fonds onderzoekt eerst of een belegging wel rendabel is. Dus of het wel een goede investering is. Hierbij wordt gekeken naar de beschikbare financiële informatie.

Het fonds laat daarnaast bij de analyse van ondernemingen ook andere (duurzaamheids-) informatie meewegen in zijn beslissing om wel of niet te beleggen in een onderneming. Deze informatie is vaak niet financieel van aard en wordt vaak aangeduid als ESG-informatie. ESG is de afkorting van:

- *Environmental*, het milieu;
- *Social*, sociale omstandigheden; en
- *Governance*, goed ondernemingsbestuur.

ESG-informatie vertelt hoe een onderneming omgaat met het milieu, hoe zij omgaat met haar werknemers en haar sociale leefomgeving en of zij goed bestuurd wordt en de rechten van aandeelhouders worden gerespecteerd. Maatschappelijk verantwoord beleggen is een vorm van investeren waarbij de investeerder de gevolgen voor mens en milieu laat meewegen in zijn beslissingen.

Maatschappelijke verantwoordelijkheid

BpfBOUW verschaft als belegger een onderneming kapitaal in de verwachting dat deze som geld groter wordt. Als maatschappelijk verantwoorde belegger voelt bpfBOUW zich ook verantwoordelijk voor de bedrijfsvoering van die onderneming.

Het fonds laat zich bij zijn investeringskeuze dan ook niet alleen leiden door risico en rendement. BpfBOUW kijkt bij het investeren ook naar de effecten van die investering op de maatschappij. Dus naar de ESG-informatie van een onderneming. Hierbij kan gedacht worden aan arbeidsomstandigheden voor het personeel van de onderneming, gevolgen van bedrijfsvoering op het milieu en omwonenden of het risico van nieuwe milieuregeling.

3 WAAROM WILLEN WIJ MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD BELEGGEN?

BpfBOUW belegt zijn geld voor de lange termijn. Daarom is het voor bpfBOUW belangrijk dat er gekeken wordt naar de langetermijndoelstellingen van de ondernemingen waarin wordt belegd. Van belang hierbij is de al genoemde ESG-informatie. Milieuvriendelijkheid, sociale aspecten en goed bestuur hebben een plek in de analyses die worden uitgevoerd. Dit geldt echter ook voor duurzame economische groei. Een onderneming moet op de lange termijn een gezonde investering zijn, zonder dat dit ten koste gaat van de maatschappij of haar leefomgeving. Deze zaken zijn niet altijd zichtbaar op de financiële overzichten van een onderneming. Ze zijn wel bijzonder belangrijk voor bpfBOUW als langetermijnbelegger.

BpfBOUW heeft beleid opgesteld met betrekking tot maatschappelijk verantwoord beleggen. In het beleid beschrijft het fonds hoe het omgaat met zaken als goed ondernemingsbestuur, duurzaam vastgoed en het uitsluiten van beleggingen. Het beleid heeft drie doelstellingen:

- Het financiële rendement verbeteren, rekening houdend met de risico's;
- Blijk te geven van maatschappelijke verantwoordelijkheid;
- Bijdragen aan de waarborging van de integriteit van de financiële markten.

Om de doelstellingen van bpfBOUW te realiseren, is het fonds voortdurend op zoek naar de relaties tussen duurzaamheidsaspecten enerzijds en rendement en de langetermijnrisico's anderzijds.

Stakeholders

Waarom is dit zo belangrijk voor bpfBOUW? bpfBOUW voelt een bredere maatschappelijke verantwoordelijkheid in een wereld waarin bedrijven niet zuiver en alleen worden afgerekend op rendement, maar ook naar de belangen van 'stakeholders' moeten kijken. Stakeholders zijn niet alleen aandeelhouders en andere kapitaalverschaffers. Ook werknemers, klanten en de maatschappelijke omgeving horen bij deze groep.

De achterban van bpfBOUW vindt het belangrijk dat de belangen van de stakeholders goed worden behartigd. Daarom gebruikt bpfBOUW haar aandeelhoudersrechten om deze bredere verantwoordelijkheid in te vullen.

Rendement

BpfBOUW voelt een morele verplichting ten aanzien van de maatschappij maar de reden om maatschappelijk verantwoord te beleggen gaat verder dan dat, het is ook een financiële kwestie.

BpfBOUW is er namelijk van overtuigd dat ondernemingen die maatschappelijk verantwoord ondernemen serieus nemen, op de lange termijn beter presteren. Dit is van groot belang. De eerste verplichting die bpfBOUW heeft is immers een financiële verplichting aan zijn deelnemers.

4 HOE WILLEN WIJ MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD BELEGGEN?

BpfBOUW voelt een grote maatschappelijke verantwoordelijkheid. Maar hoe geeft bpfBOUW hier precies invulling aan?

4.1 UITGANGSPUNTEN

De principes vertalen zich naar beleidsuitgangspunten en activiteiten. Het beleid van bpfBOUW op het gebied van maatschappelijke verantwoord beleggen berust op een aantal uitgangspunten. Deze uitgangspunten zijn:

1. Verantwoord beleggen is een integraal onderdeel van het beleggingsproces van bpfBOUW.

Het fonds neemt aandeelhoudersrechten, milieu- en sociale aspecten mee in zijn investeringsbeslissingen. Onderzoek op het gebied van duurzaamheid of aandeelhoudersrechten kan leiden tot de beslissing om een bepaalde belegging niet te doen, af te stoten of de omvang ervan te veranderen.

2. Het fonds gaat de dialoog aan met ondernemingen om duurzaamheid en goed ondernemingsbestuur te stimuleren.

In gesprekken met ondernemingen maakt de vermogensbeheerder bpfBOUW duidelijk welke normen het fonds hanteert op het gebied van duurzaamheid en aandeelhoudersrechten. Om deze boodschap kracht bij te zetten, wordt hierin vaak samengewerkt met andere beleggers.

3. BpfBOUW verwacht van ondernemingen dat zij handelen met respect voor de uitgangspunten van de VN Global Compact (VNGC).

BpfBOUW hanteert de principes van het VNGC als standaard en verwacht van bedrijven dat ze de principes respecteren. Wanneer we aanwijzingen hebben dat bedrijven in strijd met de principes handelen (bijvoorbeeld door betrokkenheid bij mensenrechten schendingen of gebruik van kinderarbeid), gaan we eerst de dialoog aan met het bedrijf met als doel de situatie te verbeteren. Wanneer het bedrijf geen gehoor geeft aan onze oproep en het doorgaat met het schenden van de principes kan het fonds beslissen haar belang in het bedrijf te verkopen.

VN Global Compact

De VN Global Compact is een initiatief van de Verenigde Naties waarbij bedrijven en maatschappelijke en werknemersorganisaties samenwerken met de VN om bepaalde universele milieu- en sociale principes in de praktijk te brengen. In de VN Global Compact zijn de minimale normen voor bedrijven samengevat op het gebied van mensenrechten, arbeidsrechten, milieu en corruptie.

4. BpfBOUW belegt niet in producten die verboden zijn volgens de Nederlandse wet of internationale regelgeving.

Het fonds investeert niet in bedrijven die direct betrokken zijn bij de productie van landmijnen, clustermunitie, afvuursystemen hiervoor en in chemische of biologische wapens.

We hanteren daarbij Nederlands en Internationaal recht als uitgangspunt. We blijven wel openstaan voor maatschappelijke discussies en houden de mogelijkheid open om bedrijven uit te sluiten die betrokken zijn bij producten of diensten die in Nederland in brede kring als verwerpelijk worden beschouwd.

5. BpfBOUW investeert niet in overheidsobligaties van landen waarvoor een VN-Veiligheidsraad wapenembargo van kracht is

BpfBOUW belegt niet in de overheidsobligaties van landen waar een wapenembargo opgelegd door de VN-Veiligheidsraad van kracht is. Deze embargo's worden opgelegd als handhavingmaatregel teneinde schendingen van het internationaal recht of mensenrechten te veroordelen.

6. BpfBOUW gebruikt actief zijn aandeelhoudersrechten.

Op aandeelhoudersvergaderingen in Nederland is de vermogensbeheerder van bpfBOUW meestal vertegenwoordigd. Voor aandeelhoudersvergaderingen in de rest van de wereld stemt BpfBOUW in lijn met het stembeleid van haar vermogensbeheerder en wordt meestal gestemd via een elektronisch stelsysteem. Wij maken de manier waarop we stemmen openbaar.

7. BpfBOUW maakt zich samen met andere beleggers nationaal en internationaal sterk voor betrouwbare regelgeving om duurzaamheid en goed ondernemingsbestuur te verankeren.

Het fonds spreekt regelmatig met wet- en regelgevers over duurzaamheid en aandeelhoudersrechten. Daarmee draagt bpfBOUW bij aan de ontwikkeling van normen met als doel de integriteit van financiële markten op de lange termijn te verbeteren.

8. BpfBOUW is actief op zoek naar aantrekkelijke beleggingen die duurzaamheid bevorderen.

Er wordt geïnvesteerd in geschikte themabeleggingen die financieel en maatschappelijk rendement opleveren. Voorbeelden hiervan zijn alternatieve energie, schone technologieën, duurzame infrastructuur, duurzame houtproductie en microkredieten.

9. BpfBOUW draagt zijn verantwoord beleggingsbeleid actief uit om zo duurzaamheid en corporate governance te bevorderen.

BpfBOUW werkt samen met andere pensioenfondsen en vermogensbeheerders in de wereld om het effect van het beleid verantwoord beleggen te vergroten. Partijen waarmee het fonds samenwerkt, worden bewust gemaakt van het belang dat bpfBOUW hecht aan maatschappelijk verantwoord beleggen. BpfBOUW geeft in het jaarverslag en op de website een heldere rapportage over zijn beleggingsactiviteiten.

4.2 CONCRETE BELEIDSPUNTEN

De beleidsuitgangspunten worden omgezet naar concrete regels en richtlijnen. Deze regels en richtlijnen zorgen ervoor dat bpfBOUW op een structurele wijze maatschappelijk verantwoord belegt.

Integratie in beleggingsproces

Het beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen van bpfBOUW omvat alle beleggingscategorieën. Bij alle beleggingscategorieën worden ESG-aspecten geïntegreerd in het beleggingsproces. Hiervoor gebruiken we ook de informatie van gespecialiseerde onderzoeksinstituten, niet-gouvernementele organisaties en andere bronnen.

Bij liquide beleggingen ligt de beslissingsbevoegdheid bij de portfolio managers. De ESG-specialisten betrekken de portfoliomanagers bij de voorbereiding op de dialoog met bedrijven. De volledige aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles worden op kwartaalbasis doorgelicht op ondernemingen die het VN Global Compact niet naleven of die anderszins bij controverses betrokken zijn. Waar nodig worden de desbetreffende ondernemingen direct aangesproken.

Voor beleggingen in illiquide beleggingscategorieën worden beleggingsvoorstellen opgesteld die ook een analyse van relevante ESG-vraagstukken bevatten. De ESG-specialisten zijn direct betrokken bij de voorbereiding van alle beleggingsvoorstellen waarbij ESG relevant is. Zij analyseren de maatschappelijke en milieugevolgen van de voorgestelde beleggingen en zien erop toe dat het ESG-beleid wordt toegepast. Van externe partijen verlangt bpfBOUW dat ze passend ESG-beleid kunnen aantonen en regelmatig aan bpfBOUW verslag over de prestaties uitbrengen.

Vastgoed

Op het gebied van vastgoedbeleggingen wordt niet alleen gekeken naar rendement en risico, maar ook naar duurzaamheid en sociale aspecten. Bij het ontwikkelen van nieuwe woningbouw worden de richtlijnen voor duurzaam bouwen (Dubo-eisen) gehanteerd. Daarnaast wordt er zoveel mogelijk gekozen voor duurzame bouwmaterialen en energiezuinige installaties. De gebouwen in de portefeuille hebben een gunstige energieprestatie, met overwegend 'groene' Energie Labels in de woningsector. Daarnaast is er veel geïnvesteerd in gebiedsontwikkeling, wat heeft geleid tot gezonde en veilige wijken waar mensen langdurig en prettig wonen.

Themabeleggingen

Er wordt geïnvesteerd in geschikte themabeleggingen die financieel en maatschappelijk rendement opleveren. Voorbeelden hiervan zijn alternatieve energie, schone technologieën, duurzame infrastructuur en duurzame houtproductie. Ook is er een deel van de beleggingsportefeuille belegd in microkredieten. Het fonds zoekt bovendien steeds naar nieuwe beleggingen die bijdragen aan duurzaamheid.

Corporate Governance

BpfBOUW voert een beleid van engagement. Dit betekent dat ondernemingen op hun corporate governance beleid worden aangesproken. Corporate Governance betekent goed ondernemingsbestuur. BpfBOUW verwacht dus van ondernemingen dat zij goed en verantwoord bestuurd worden. Als een onderneming echter tekort schiet op dat gebied, zal bpfBOUW zijn invloed uitoefenen om dit te verbeteren. Als aandeelhouder is het fonds in een positie om dit te doen. Om een boodschap kracht bij te zetten, wordt hierin vaak samengewerkt met andere beleggers. Het fonds verkoopt zijn belangen als dialoog niet leidt tot verbetering.

BpfBOUW is aangesloten bij Eumedion. Dit netwerk behartigt de belangen van de bij haar aangesloten institutionele beleggers op het terrein van corporate governance. Het fonds participeert daarnaast in verschillende internationale samenwerkingsverbanden op het gebied van corporate governance.

BpfBOUW leeft de Nederlandse Corporate Governance Code na. Deze code bevat principes en bepalingen over goed ondernemingsbestuur. Het fonds kiest ervoor om op één punt af te wijken van wat de code aanbeveelt: best practice bepaling IV 4.4. Daarin worden beperkingen voorgesteld bij de uitoefening van het agenderingsrecht. Beperkingen dus van het recht dat aandeelhouders hebben om schriftelijk te vragen om behandeling van een onderwerp in de algemene vergadering van aandeelhouders. BpfBOUW conformeert zich niet bij voorbaat aan deze bepaling. Er wordt van geval tot geval bekeken wat in het belang is van het fonds en onze stakeholders.

Uitsluitingen

BpfBOUW sluit bepaalde beleggingen per definitie uit. Dit zijn:

- Overheidsobligaties van landen waar een wapenembargo opgelegd door de VN-Veiligheidsraad van kracht is;
- Bedrijven die direct betrokken zijn bij de fabricage van producten die door Nederlandse en internationale wetgeving verboden zijn;
- Bedrijven die in strijd met de uitgangspunten van de VN Global Compact blijven handelen en er geen blijk van geven hun praktijken aan te willen passen op basis van dialoog met bpfBOUW.

BpfBOUW belegt niet in ondernemingen die direct bij de fabricage betrokken zijn van antipersoon-landmijnen, clusterbommen, chemische of biologische wapens of kernwapens die in strijd met het Non Proliferatieverdrag worden vervaardigd. Ook sluiten wij ondernemingen uit die betrokken zijn bij producten of diensten die in Nederland in brede kring als verwerpelijk worden beschouwd. In de bijlage is de lijst opgenomen van ondernemingen en landen die zijn uitgesloten.

Stembeleid

BpfBOUW beschouwt stemmen als onderdeel van haar taak als verantwoord belegger. Het stemrecht is een uitstekend middel om op financieel en maatschappelijk gebied verantwoordelijkheid te nemen.

BpfBOUW oefent zijn stemrecht uit op de jaarlijkse en bijzondere aandeelhoudersvergaderingen van de ondernemingen waarin het fonds belegt. BpfBOUW oefent zo invloed uit op het ondernemingsbeleid van de ondernemingen. Hierbij kan gedacht worden aan benoemingen van bestuurders, het beloningsbeleid en de uitgifte van nieuwe aandelen beïnvloeden. Op basis van externe adviezen en in samenspraak met de portfoliomanagers en de corporate governance specialisten van de vermogensbeheerder van bpfBOUW wordt het stemgedrag bepaald. Is bpfBOUW het met bepaalde voorstellen van een onderneming oneens, dan wordt zo veel mogelijk het gesprek aangegaan om standpunten toe te lichten.

Op aandeelhoudersvergaderingen in Nederland is bpfBOUW meestal vertegenwoordigd. Voor aandeelhoudersvergaderingen in de rest van de wereld wordt er meestal gestemd via een elektronisch stelsysteem waarmee op afstand kan worden gestemd. Daarnaast kan een volmacht gegeven worden aan externe bureaus of andere institutionele beleggers om te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

Het stemgedrag van bpfBOUW op aandeelhoudersvergaderingen is op te zoeken op www.bpfBOUW.nl.

Transparantie

Openheid en helderheid in communicatie en besluitvorming zijn ontzettend belangrijk. BpfBOUW geeft hier invulling aan door goed te luisteren naar belanghebbenden. Vooral naar de deelnemers. Ook staat het fonds open voor discussie met andere organisaties, zoals overheidsinstellingen of milieubewegingen.

Informatie over de aandelenbeleggingen wordt elk kwartaal door bpfBOUW op de website geplaatst. Daarnaast wordt de lijst van uitgesloten beleggingen gepubliceerd. In het jaarverslag wordt vermeld welke beleggingsactiviteiten zijn ondernomen in het betreffende jaar.

5 TOT SLOT

BpfBOUW wil tot de toonaangevende pensioenfondsen horen op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen. BpfBOUW wil voorop lopen. Het beleid van het fonds op dit gebied is een belangrijke stap om deze ambitie te realiseren.

BpfBOUW verliest daarbij nooit de belangen van de deelnemer uit het oog. Uiteindelijk blijft het doel van de beleggingen een optimaal rendement te behalen. Het fonds heeft de overtuiging dat maatschappelijk verantwoord beleggen hier op een positieve manier aan bijdraagt. Sterker nog, deze overtuiging zal bpfBOUW actief uitdragen.

BIJLAGE

Uitgesloten bedrijven per januari 2014:

Bedrijf	Land	Reden voor uitsluiting
Aeroteh S.A.	Roemenië	Clusterwapens
Alliant Techsystems Inc.	Verenigde Staten	Clusterwapens
Aryt Industries Ltd.	Israël	Clusterwapens
Ashot Ashkelon	Israël	Clusterwapens
China Aerospace International Holdings	China	Clusterwapens
China Spacesat	China	Clusterwapens
Hanwha Corporation	Zuid-Korea	Clusterwapens
Norinco International Cooperation Ltd.	China	Clusterwapens
Poongsan Corporation	Zuid-Korea	Clusterwapens
Poongsan Holdings Corporation	Zuid-Korea	Clusterwapens
Singapore Technologies Engineering	Singapore	Clusterwapens
Textron	Verenigde Staten	Clusterwapens
PetroChina	China	Schending VN Global Compact
TEPCO	Japan	Schending VN Global Compact
Walmart	Verenigde Staten	Schending VN Global Compact

Uitgesloten staatsobligaties:

Land	Reden voor uitsluiting
Somalië	Wapenembargo VN Veiligheidsraad
Congo	Wapenembargo VN Veiligheidsraad
Soedan	Wapenembargo VN Veiligheidsraad
Noord-Korea	Wapenembargo VN Veiligheidsraad
Iran	Wapenembargo VN Veiligheidsraad
Libië	Wapenembargo VN Veiligheidsraad
Ivoorkust	Wapenembargo VN Veiligheidsraad
Irak	Wapenembargo VN Veiligheidsraad
Liberia	Wapenembargo VN Veiligheidsraad
Eritrea	Wapenembargo VN Veiligheidsraad